ULUSLARARASI
BALKANLARDA
SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ
"Balkanlarda Sürdürülebilir İşbirliği"

8.

INTERNATIONAL
SOCIAL SCIENCES CONGRESS
in the BALKANS
"Sustainable Cooperation in the Balkans"

TURDAY
TURAN EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

BİLDİRİLER KİTABI
PROCEEDINGS BOOK

EDİTÖRLER / EDITORS

Prof. Dr. Recai COŞKUN
Yrd. Doç. Dr. Sevda Yaşar COŞKUN
Yrd. Doç. Dr. Samet GÜNER

www.balkankongre.org

ISBN: 978-605-4735-96-9

8. ULUSLARARASI BALKANLARDA SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

6-11 Eylül 2017
Köstence / ROMANYA

"Balkanlarda Sürdürülebilir İşbirliği"

Bildiriler Kitabı

Editörler:
Prof. Dr. Recai COŞKUN
Yrd.Doç.Dr. Sevda Yaşar COŞKUN
Yrd.Doç.Dr. Samet GÜNER

ISBN: 978-605-4735-96-9

Aralık 2017

KONGRE KOORDİNATÖRÜ

Prof. Dr. Recai COŞKUN, Sakarya Üniversitesi

KONGRE DÖNEM KOORDİNATÖRÜ

Prof. Dr. Enver AYDOĞAN, Gazi Üniversitesi

DANIŞMA KURULU

Prof.Dr. İbrahim USLAN, Gazi Üniversitesi Rektörü
Prof.Dr. Sorin RUGINA, Ovidius Üniversitesi Rektörü
Prof.Dr. Muzaffer ELMAS, Sakarya Üniversitesi Rektörü
Prof.Dr. Esra HATİPOĞLU, Nişantaşı Üniversitesi Rektörü
Prof.Dr. Musa YILDIZ ,Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı
Prof.Dr. Muhammet GÜVEN, Erciyes Üniversitesi Rektörü
Prof.Dr. Erhan TABAKOĞLU, Trakya Üniversitesi Rektörü
Prof.Dr.Düsen KASEINOV, TÜRKSOY Genel Sekreteri
Sn. Közhan YAZGAN, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Başkanı
Prof. Dr. Fatma AYAZ, TÜBAV BAŞKANI
Prof.Dr. Recai COŞKUN, TUR-DAY Başkanı
Dr. Serdar ÇAM, TİKA Başkanı

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. A. Asuman AKDOĞAN, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Ünal, Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Ali TAŞ, Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Mahmut HIZIROĞLU, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Doç. Dr. Kazım Ozan ÖZER, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sevda Yaşar COŞKUN, Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Umut Sanem ÇİTÇİ, Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İhsan Hakan SELVİ, Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Samet GÜNER, Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Serdar ORHAN, Sakarya Üniversitesi
Öğr. Gör. Gökhan GÜRLER, Sakarya Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Muhammet Kürşad UÇAR
Arş. Gör. Oğuzhan ÖZTÜRK, Sakarya Üniversitesi
Arş. Gör. Yasemin BAŞMANAV, Sakarya Üniversitesi
Arş. Gör. Nazlı ALBAYRAK CEYLAN, Sakarya Üniversitesi
Sn. Vildan YÜZDAĞ, Sakarya Üniversitesi
Sn. Bayram BOLEL, Sakarya Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Cihat ERBİL, Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Emre Burak EKMEKÇİOĞLU, Gazi Üniversitesi
Arş. Gör. Gülfiz ERGİN DEMİRDAĞ, Gazi Üniversitesi
Dr. Adrian-Alexandru HERȚA, Ovidius Üniversitesi
Dr. Gabriel Stelian MANEA, Ovidius Üniversitesi
Metin ÖMER, Hacettepe Universitesi ve Ovidius Üniversitesi

BİLİM KURULU

Prof. Dr. A. Asuman AKDOĞAN, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Adas JAKUBAUSKAS, Mykolas Romeris Üniversitesi, Litvanya
Prof. Dr. Admir MURATOVIĆ, International University of Novi Pazar, Sırbistan
Prof. Dr. Adnan ÇELİK, Selçuk Üniversitesi
Prof. Adrian Constantin ENACHE, Ovidius Üniversitesi, Romanya
Prof. Dr. Ahmet AKSOY, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Baran DURAL, Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Vecdi CAN, Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Ahtem CELİLOV, Kırım Ekonomi Üniversitesi, Kırım-Ukrayna
Prof. Dr. Alaettin YALÇINKAYA, Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ali AKSOY, İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Fuat ALICI, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Alptekin SÖKMEN, Gazi Üniversitesi
Prof. Ana-Maria MUNTEANU, Ovidius Üniversitesi, Romanya
Prof. Dr. Arber ÇELİKU, Tetova Devlet Üniversitesi
Prof. Dr. Atılhan NAKTİYOK, Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Ayhan GENÇLER, Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Aylin GÖRGÜN BARAN, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Bećir KALAČ, International University of Novi Pazar, Sırbistan
Prof. Dr. Bekir BULUÇ, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan
Prof. Dr. Ćamil SUKIĆ, International University of Novi Pazar, Sırbistan
Prof. Dr. Celalettin ÇELİK, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Cemaletttin TAŞKIRAN, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Cem UZUN, Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Cemal ZEHİR, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ, Atatürk Üniversitesi
Prof. Diane Paula VANCEA, Ovidius Üniversitesi, Romanya
Prof. Elena Cerasela SAPTARIU, Ovidius Üniversitesi, Romanya
Prof. Dr. Enver AYDOĞAN, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Erman COŞKUN, Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Fadıl HOCA, International Vision University, Makedonya
Prof. Dr. Fatih KİRİŞÇİOĞLU, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ferit KULA, Erciyes Üniversitesi

Prof. Dr. Fırat PURTAŞ, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ganite KURT, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Giray Saynur BOZKURT, Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Gonca BAYRAKTAR DURGUN, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. H. İbrahim BÜLBÜL, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan
Prof. Dr. Habib YILDIZ, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan POYRAZ, Mimar Sinan Üniversitesi
Prof. Dr. Halit KESKİN, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Haluk SELVİ, Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan TUTAR, Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Havva SELÇUK, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Hayati BEŞİRLİ, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Hayriye ATİK, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Hilmi ÜNSAL, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Hülya ARGUNŞAH, Erciyes Üniversitesi
Prof. Ion BOTESCU, Ovidius Üniversitesi, Romanya
Prof. Dr. İbrahim KOCABAŞ, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İlhami DURMUŞ, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İlker ALP, Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. İrfan MORİNA, Priştine Üniversitesi, Kosova
Prof. Dr. Kadir ARDIÇ, Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Kadir ARICI, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Kazım SARIKAVAK, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Konstantin TAUŞANCI, Komrat Devlet Üniversitesi, Moldova
Prof. Dr. Kurtuluş KARAMUSTAFA, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Kutluk Kağan SÜMER, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Levent ÇITAK, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. M. Engin DENİZ, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. M. Şükrü AKDOĞAN, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet GÜROL, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet KARAGÜL, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ÖCAL, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Sezai TÜRK, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet TOPLU, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan
Prof. Dr. Mehmet YÜCE, Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Melek ÖZYETGİN, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa AKAL, Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH, Erciyes Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa TAŞLIYAN, Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü
Prof. Dr. Mustafa ÜNAL, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Müjdat ŞAKAR, Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Naci Tolga SARUÇ, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Nevzat AYPEK, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nısfet UZAY, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Nurettin PARILTI, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Orhan ÇOBAN, Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Osman GASHİ, Priştine Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer Faruk İŞCAN, Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Özen TOK, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Rabia SARIKAYA, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan ARMAĞAN, Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan ŞENGÜL, Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Recai COŞKUN, Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Remzi ALTUNIŞIK, Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Remzi KILIÇ, Niğde Üniversitesi
Prof. Dr. Reshat QAHİLİ, Tetova Devlet Üniversitesi
Prof. Dr. Rıdvan CANIM, Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Sadık ÇUKUR, Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Sadi UZUNOĞLU, Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Sait ÖZTÜRK, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Sedat KUÇİ, Priştine Üniversitesi, Kosova
Prof. Dr. Selahattin KARABINAR, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Selahattin TOGAY, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Selim AREN, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Serdar ALTINOK, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Serpil AĞCAKAYA, Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Suna AĞILDERE, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Şaban KAYIHAN, Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Prof. Dr. Şaban UZAR, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Tahir AKGEMCİ, Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Vahit TÜRK, İstanbul Kültür Üniversitesi
Prof. Vasile DRAGHICI, Ovidius Üniversitesi, Romanya
Prof. Dr. Vefa TAŞDELEN, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Yakup ÇELİK, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Yonca ANZERLİOĞLU, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Yonca GÜROL, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Zikri TURAN, Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Zuhal YÜKSEL, Gazi Üniversitesi

Doç. Dr. Abdülmecit NUREDDİN, International Vision University, Makedonya
Doç. Dr. Ahmet ALBAYRAK, Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Ali SELÇUK, Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Ali TAŞ, Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Aykut GÖKSEL, Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Ayşe Yiğit ŞAKAR, İsanbul Arel Üniversitesi
Doç. Dr. Begahmet ABUSEYTOV, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan
Doç. Dr. Belgin AYDINTAN, Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Cevdet KIRPIK, Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Emanuel PLOPEANU, Ovidius Üniversitesi, Romanya
Doç. Dr. Ergün ÖZTÜRK, Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Erkan Turan DEMİREL, Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Eyüp SALLABAŞ, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan YAYLI, Kırıkkale Üniversitesi
Doç. Dr. Kasım KARAMAN, Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Kenan GÜLLÜ, Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Leniyara CELİLOVA, Kırım Mühendislik ve Pedagoji Üniversitesi, Kırım-Ukrayna
Doç. Dr. Murat ÇETİNKAYA, Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ, Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Nadir ÇELİKÖZ, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Nursaule AYTBAEVA, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan
Doç. Dr. Ozan YILMAZ, Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Özer KÖSEOĞLU, Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Raqif KASIMOV, Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi
Doç. Dr. Selim Hilmi ÖZKAN, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Serdar GÜLENER, Sakarya Üniverstesi
Doç. Dr. Serdar SAĞLAM, Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Turhan ÇETİN, Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Yavuz ERİŞEN, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Yeter Demir USLU, Medipol Üniversitesi
Doç. Dr. Z. N. ARICOVA, Komrat State University, Moldova
Doç. Dr. Mehmet Ferhat ÖZBEK, Gümüşhane Üniversitesi
Doç. Dr. Ergin JABLE, Priştine Üniversitesi
Doç. Dr. Fariz AHMADOV, Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi
Doç. Dr. Gülsemin HAZER, Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Hayrettin ZENGİN, Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. K. Ozan ÖZER, Nişantaşı Üniversitesi
Doç. Dr. Köksal ŞAHİN, Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Mahmut HIZIROĞLU, Sosyal Bilimler Üniversitesi

Doç. Dr. Yasin ŞEHİTOĞLU, Yıldız Teknik Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ali KIRKSEKİZ, Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Adem AKBIYIK, Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Adnan DOĞRUYOL, Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Adriana-Claudia CITEIA, Ovidius Üniversitesi, Romanya
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Yağmur ERSOY, Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bülent AKAR, Trakya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Cevdet ŞANLI, Yıldız Teknik Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Kazım YILDIRIM, Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Kamil TAŞKIN, Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Levent DOĞAN, Trakya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mircea MARICA, Ovidius Üniversitesi, Romanya
Yrd. Doç. Dr. Mustafa HATİPLER, Trakya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Neriman HASAN, Ovidius Üniversitesi, Romanya
Yrd. Doç. Dr. Raluca PETRE, Ovidius Üniversitesi, Romanya
Yrd. Doç. Dr. Recep YILMAZ, Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Rodica STOICA, Ovidius Üniversitesi, Romanya
Yrd. Doç. Dr. Sevda Yaşar COŞKUN, Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Suat KOL, Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Umut Sanem ÇİTÇİ, Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Xhelajdin ZUMBERAJ, Priştine Üniversitesi, Kosova
Dr. Edil TOLEGENOV, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan
Dr. Gabriela GHEORGHIU, Ovidius Üniversitesi, Romanya
Dr. Mihaela-Ștefania IVĂNESCU, Ovidius Universitesi Romanya
Dr. Oqtay GULİEV, Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi
Dr. Pápai GÁBOR, Kaposvári Egyetem, Macaristan
Dr. Răzvan-Victor PANTELIMON, Ovidius Universitesi Romanya
Dr. Şahin AKBEROV Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi
Dr. Varga JÓZSEF, Kaposvári Egyetem, Macaristan
Dr. Elshan BAGİRZADEH, Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi

SUNUŞ

Tamamı Balkan ülkelerinde ve genellikle tarihe dokunulan şehirlerde gerçekleşen sekiz uluslararası kongre ile Uluslararası Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi, alanında öncü olduğunun farkında, alçakgönüllü ama azimli ve kararlı yürüyüşüne devam etmektedir. Bu bağlamda **8. Uluslararası Balkanlar'da Sosyal Bilimler Kongresi** 6-11 Eylül 2017 tarihlerinde Romanya'nın Köstence şehrinde bulunan Ovidius Üniversitesinin ev sahipliğinde gerçekleşti. Kongreye Türkiye'nin değişik üniversitelerinden ve Romanya ve Kırım'dan 90'ın üzerinde akademisyen katıldı. Verimli sunumlar ve tartışmalarla iki tam gün süren oturumlar gerçekleştirildi.

Kongre başından beri savunduğu temel ilkelerini terk etmeden sürekli olarak daha iyiyi aramaya devam ediyor. Kongre sunum süresi genellikle bir buçuk gün iken iki güne çıkarıldı. Bu sayede paralel oturum sayısı azaltıldı ve sunumlar için ayrılan süre uzatıldı. Sonuçta sunumların yapıldığı salonlarda dinleyici sayısı arttı ve bildiriler hakkında daha verimli tartışmalar yapılabildi.

Kongreye Türkiye'nin farklı üniversitelerinden katılımcı bulmakta sorun yaşanmazken Balkan ülkelerinden ve diğer ülkelerden bu çeşitliliği henüz arzu ettiğimiz düzeye taşıyabilmiş değiliz. Bu konuda çalışmalarımız sürecek.

Kongrenin temel iddialarından birisi olan "Balkanlar'da dillerinden birisi Türkçe olan bir uluslararası kongre, bir kongreden çok daha fazlasıdır" Romanya'daki izlenimlerimizle bir kere daha doğrulanmış oldu. Farklı bölgelerdeki Türk ve Müslüman topluluklarla iletişim kurduk. Babadağ'da Sarı Saltuk atanın, Bükreş'te ise Türk şehitliğinde yatan şühedanın ve soydaşlarımızın manevi huzurlarına çıktık. Uzak geçmişten günümüze uzanan muhteşem bir hikâyenin tanıkları olduk, Tuna nehri ile göz göze geldik...

Kongreye çok sayıda Üniversite ve kuruluş destek verdi. Ovidius Üniversitesi ev sahipliğini yaptı. Sakarya Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Nişantaşı Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Ahmet Yesevi Üniversitesi kongre ortakları olarak farklı katkılar yaptılar. TUR-DAY, TİKA ve TÜBAV destek veren kuruluşlar oldu. Kongreye Nişantaşı Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Esra Hatipoğlu ve Trakya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erhan Tabakoğlu bizzat katıldılar. Türkiye Cumhuriyeti Bükreş Büyükelçisi Sayın Osman Koray Ertaş, Köstence Başkonsolosu Sayın Uygar Mustafa Sertel ve TİKA Bükreş Koordinatörü Hacı Ahmet Daştan kongre süresince kafilemize her türlü desteği sağladılar. Müteşekkiriz.

Kongre dönem koordinatörü Prof. Dr. Enver Aydoğan kongrenin ön hazırlıklarından başlayarak sonlanmasına kadar her aşamada emek verdi. Kongre Düzenleme Kurulu Üyeleri Prof. Dr. A. Asuman Akdoğan, Prof. Dr. Mustafa Ünal, Doç. Dr. Ali Taş, Doç. Dr. Mahmut Hızıroğlu, Doç. Dr. Kazım Ozan Özer, Yrd. Doç. Dr. Sevda Yaşar Coşkun, Yrd. Doç. Dr. Umut Sanem Çitçi, Yrd. Doç. Dr. İhsan Hakan Selvi, Yrd. Doç. Dr. Samet Güner, Yrd. Doç. Dr. Serdar Orhan, Öğr. Gör. Gökhan Gürler, Arş. Gör. Oğuzhan Öztürk, Arş. Gör. E. Burak Ekmekçioğlu ve Arş. Gör. Gülfiz Ergin Demirdağ, Dr. Adrian-Alexandru Herța, Dr. Gabriel Stelian Manea ve Sayın Metin Ömer Kongre öncesinde ve süresince faaliyetlerin kusursuz şekilde işlemesi için her türlü çabayı gösterdiler. Kongrenin bu aşamaya gelmesini sağlayan şey "gönüllülüktür", gönlünü bu işe koyan herkese minnettarız.

Prof. Dr. Recai COŞKUN
Kongre Koordinatörü

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1: İŞLETME, YÖNETİM VE GİRİŞİMCİLİK

TÜRK AKADEMİK YAZININ BALKANLARA İLGİSİ: İŞLETME YÖNETİMİ ÜZERİNE YAPILAN TEZLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 1
Yasin ŞEHİTOĞLU

ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ KİTAPLARI ARAŞTIRMACILARA NE KADAR YOL GÖSTERİYOR? 14
Umut Sanem ÇİTÇİ, Oğuzhan ÖZTÜRK

TİP-1 VE TİP-2 BULANIK MANTIK TABANLI ÇALIŞAN WEB TABANLI LİKERT VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ 27
Mesut BİYAN, Hüdaverdi BİRCAN

POZİTİVİZMİN HALLERİ: SOSYAL BİLİMLERDE POZİTİVİSTVE ANTİ-POZİTİVİST OKUMALARDAN YÖNTEMBİLİMSEL ÇIKARIMLAR..... 36
Recai COŞKUN

ÇALIŞMA AHLAKININ İŞ PERFORMANSI ÜZERİNE ETKİSİ; SEKTÖRLER ARASI KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA..... 67
Suudan Gökçe GÖK

SMART CITIES AS MAJOR SOCIAL (ECO) SYSTEMS -CULTURAL AND TECHNOLOGICAL CHANGES THAT SHAPE ENTREPRENEURIAL SUCCESS, PUBLIC VALUES AND COMMUNITY ISSUES 78
Ana Maria MUNTEANU, Ada CODĂU, Valentin VANGHELESCU

KÜRK MANTOLU MADONNA'DA AİLE İŞLETMECİLİĞİ İZLERİ 80
Gülfiz Ergin DEMİRDAĞ, Ahmet DEMİRDAĞ

TÜRK TOPLULUKLARI ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ: ÇOK BOYUTLU BİR KARŞILAŞTIRILMA 85
Aykut GÖKSEL, Belgin AYDINTAN

DIŞ TİCARET GİRİŞİM FARKINDALIĞI VE DIŞ TİCARET GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 96
Ahmet Yağmur ERSOY, Metin SAYGILI

YOKSUL YANLI TURİZM YAKLAŞIMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME 110
Serap SERİN KARACAER, Ayşe Nevin SERT, Yüksel ÖZTÜRK

DENEYİME DAYALI TURİSTİK ÜRÜN KULLANIMI: BOTEL ÖRNEĞİ 115
Lütfi ATAY, Buse ÇETİ

EKO-YENİLİK UYGULAMALARININ SOSYAL VE ÇEVRESEL PERFORMANS ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ BELİRLEMEYE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA 120
A. Asuman AKDOĞAN, Ayşe CİNGÖZ

DOĞUŞTAN KÜRESEL İŞLETME OLMAK NİÇİN ZORDUR? ENGELLERİN TESPİTİNE YÖNELİK NİTEL BİR ARAŞTIRMA 132
Umut Sanem ÇİTÇİ, Ahmet Yağız ÇALIŞ

ÜNİVERSİTE ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÖRGÜTSEL SİNİZM DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: GAZİ ÜNİVERSİTESİ MESLEK YÜKSEKOKULLARI ÖRNEĞİ 145
Gökçen ŞENEL, Gül Kadriye KARAKAYA EREN, Esra ÖZCAN GENÇER

LİDERLİK TARZININ YENİLİKÇİLİK TÜRÜ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: ÖRGÜTBÜYÜKLÜĞÜNÜN DÜZENLEYİCİ ROLÜ.....156
Mahmut HIZIROĞLU, Abdulkadir GÜMÜŞ

İŞYERİNDE ZORBALIK VE İŞTEN AYRILMA NİYETİ: ÜCRET DÜZEYİ TATMİNİNİN DÜZENLEYİCİ ETKİSİ 172
Emre Burak EKMEKÇİOĞLU, Enver AYDOĞAN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ KALKINMA PLANLARINDA BİLİM VE TEKNOLOJİYE İLİŞKİN YÖNELİMLER VE EĞİTİM 179
Demet SOMUNCUOĞLU ÖZERBAŞ

BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ KULLANIMINI ETKİLEYEN TEMEL FAKTÖRLERİN İHRACAT ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 187
Tülay DEMİRALAY, Özdemir YAVAŞ, İlkay DEMİRALAY

İŞ SÖZLEŞMESİ TÜRLERİNİN TURİZM SEKTÖRÜNDEKİ GÖRÜNÜMLERİ VE İŞÇİ GÖÇLERİNİN ETKİLERİ 200
Ayşegül SARI, Sinan DERMAN

TEDARİK ZİNCİRİ ÇEVİKLİĞİ: KAVRAMSAL ÇERÇEVE, UYGULAMA ALANLARI VE ÖLÇÜM METODOLOJİLERİ 211
Samet GÜNER, Tahsin GÜNDOĞAN

SEKTÖREL BELİRSİZLİĞİN TEDARİK ZİNCİRİ İŞBİRLİĞİNE ETKİSİ.....226
Samet GÜNER, Gökhan GÜRLER, Halil İbrahim CEBECİ, Aykut YILMAZ

BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ KULLANIMININ İNOVASYONA ETKİSİ 237
Özdemir YAVAŞ, Tülay DEMİRALAY, İlkay DEMİRALAY

DİJİTAL KABULLENMENİN TEKNOLOJİYE HAZIR OLMA İLE İLİŞKİSİ ÜZERİNE AMPİRİK BİR ÇALIŞMA 251
Naciye Güliz UĞUR, Burçak BAŞAK

GRUNİG'İN MÜKEMMEL HALKLA İLİŞKİLER TEORİSİ KAPSAMINDA SİGORTA SEKTÖRÜNDE FAALİYET GÖSTEREN BİR KURUMUN HALKLA İLİŞKİLER ÇALIŞMALARININ İNCELEMESİ 266
Funda Yalım

ENGELLİ İSTİHDAMININ ARTTIRILMASI NOKTASINDA ERİŞİLEBİLİRLİĞİN STRATEJİK ÖNEMİ: SAKARYA UYGULAMASI 285
Serdar ORHAN, Billur Çağla GÜNDOĞDU

TÜKETİME YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞSAL NİYET ARASINDAKİ İLİŞKİDE GÖNÜLLÜ SADE YAŞAM TARZININ ARACILIK ETKİSİNİN İNCELENMESİ 297
Merve TÜRKMEN BARUTÇU, Buket BORA SEMİZ, Burçak BAŞAK

İŞ-AİLE ÇATIŞMASI, İŞTEN AYRILMA NİYETİ VE YAŞAM TATMİNİ İLİŞKİSİNDE ALGILANAN İŞ GÜVENCESİ VE YAPILAN İŞİN ANLAMLILIĞININ DÜZENLEYİCİ ROLÜ.....305
Ali AKSOY, Şeyda Nur SEÇKİN

TÜRK DÜNYASI ÖĞRENCİLERİNİN HELAL GIDA ÜRÜNLERİNE YÖNELİK ALGILARININ BELİRLENMESİ: KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ 320
Niyazi GÜMÜŞ, Şükran KARACA

İNFORMEL BİR KURUM OLARAK TÖRENİN FARKLI İKTİDAR BİÇİMLERİ ARASINDAKİ ÇATIŞMALARIN YÖNETİMİNDEKİ ROLÜ: TÜRK'ÜN TÖRESİNİN İKTİDAR BİÇİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİYİ DÜZENLEME FONKSİYONU ÜZERİNE BİR İNCELEME 338
Ali TAŞ

İŞ YAPMA KOLAYLIĞI, DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLARIN BİR BELİRLEYİCİSİ OLABİLİR Mİ?.....353
Ayşegül GÜNER

YÖNETİM ORGANİZASYON KİTAPLARINDA KLASİK YÖNETİME ATFEDİLEN "KAPALI SİSTEM" YAKIŞTIRMASINA İTİRAZ: 1925 YILINDAN ÖNCE YAZILMIŞ SEÇİLMİŞ KİTAPLARDA "AÇIK SİSTEM" İMALARI ÜZERİNE NİTEL BİR ÇÖZÜMLEME.....357
Recai COŞKUN

İŞE BAĞLILIĞIN YAŞAM DOYUMUNA ETKİSİ: BANKA ÇALIŞANLARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA.....372
Yunus BIYIK, Enver AYDOĞAN

BÖLÜM 2: İKTİSAT, FİNANS, MALİYE VE HUKUK

DIŞ BORÇLANMANIN İKTİSAT TEORİSİNDEKİ YERİ VE MAKRO EKONOMİK ETKİLERİ 379
Ali O. BALKANLI

FELDSTEİN-HORİOKA HİPOTEZİ TÜRKİYEDE GEÇERLİMİDİR?.....391
Kutluk Kağan SÜMER

EVIDENCE OF STOCK RETURN SERIESUSING SEMIPARAMETRIC REGRESSION IN NONLINEARITY WITH SPLINE SMOOTHINGWITH SYSTEMATIC RISK.....398
Tuğba DAYIOGLU, Özlem SAYDAR

SEÇİLMİŞ DÖNÜŞÜM EKONOMİLERİNDE REKABET HUKUKU UYGULAMALARI: MACARİSTAN, RUSYA VE AZERBAYCAN ÖRNEKLERİ 411
Sevda Yaşar COŞKUN

VAKIFLARDA GALLE ALACAĞI 434
Oğuz Sadık AYDOS

REKABET HUKUKUNDA HÂKİM DURUMUN KÖTÜYE KULLANILMASI: GOOGLE KARARI ÜZERİNDEN BİR ANALİZ 436
Sevda Yaşar COŞKUN

VERGİ AHKLAKI ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI 451
Haşim AKÇA, İlter ÜNLÜKAPTAN, Volkan YURDADOĞ

TÜRKİYE İÇİN NEDEN BİR HARCAMA KURALI? 457
Volkan YURDADOĞ, Taner TURAN

TEKNOLOJİ FİNANSMANI UYGULAMALARI 463
Nevzat AYPEK

TÜRKİYE'DE ENERJİ YATIRIMLARININ FİNANSMANI 469
Elçin GÜLBAHAR

DÖVİZ KURU İLE BANKALARIN MENKUL KIYMET İHRACI VE TOPLAM MENKUL KIYMET İHRACI ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİSİ 479
Rana ATABAY, Alican UMUT, Sümeyya ALTUNTAŞ

KUR RİSKİNİN BİST'TE İŞLEM GÖREN HAVAYOLU İŞLETMECİLİĞİ FİRMALARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ VE KUR RİSKİNİN YÖNETİMİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA.....492
Sonat BAYRAM, Anıl ÖZBEY

FİYAT VE OYNAKLIKYAYILMA ETKİSİ: FAİZ, DÖVİZ VE BORSA ÖRNEĞİ 536
Kutluk Kağan SÜMER

WEBER YANILIYOR MU? ELEŞTİREL BİR BAKIŞ 541
Mert GÜRLEK, Enver AYDOĞAN

BAUMAN'A GÖRE KÜRESEL AÇIDAN TÜKETİM VE TÜKETİM TOPLUMU 551
Ezgi TANRIVERDİ

ALGILAMA YÖNETİMİ VE KAMU DİPLOMASİ SÜRECİNE ETKİSİ.....561
M. Akif ÖZER, İbrahim İRDEM

TÜRKİYE'DE KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE CARİ AÇIK İLE KAMU KESİMİ BORÇLANMA GEREĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN VAR MODELİ İLE DÖNEMSEL ANALİZİ.....572
Gonca BIYIK

BÖLÜM 3: TARİH, EDEBİYAT, KÜLTÜR VE EĞİTİM

TÜRK MİLLİ KİMLİĞİNİN İNŞASINDA BALKAN BOZGUNUNUN ETKİSİ: YAVUZ BÜLENT BAKİLER'İN ÜSKÜPTEN KOSOVA'YAADLI ESERİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME.....581
Serpil AYDOS

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE EHRAM DOKUMASININ TÜRK KÜLTÜRÜ İÇİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ.....600
Fatma ÖZTÜRK, Hatice YAŞAROĞLU

MEHMET ÂKİF ERSOY'UN MÜSLÜMANLARIN KUR'AN OKUMA BİÇİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE ÖNERİLERİ 611
Davut ŞAHİN

STUDİUL LİMBİİ MATERNE TURCE, ÎN SİSTEMUL EDUCAŢİONAL ROMÂNESC. ANALİZĂ COMPARATİVĂ: ANUL ŞCOLAR 2001-2002 VS. ANUL ŞCOLAR 2016 - 2017 627
Neriman HASAN

TÜRKİYE VE ROMANYA'NIN EĞİTİM YÖNETİMİ SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 629
Ahmet YILDIRIM

VIRGINIA SATIR'İN AİLE TERAPİSİ MODELİNDE ÖZGÜVEN EKSİKLİĞİNİN EVLİLİK VE ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 643
Neşide YILDIRIM

TÜRK ŞERH EDEBİYATINDA BALKANLAR 654
Ozan YILMAZ

KADI BURHANEDDİN DİVANI'NDA Tur- FİİLİNİN İŞLEVLERİ 664
Vahit TÜRK

ROMANYA'DA ÇIKARILAN EMEL MECMUASI VE YILDIRIM GAZETESİNİN GAGAUZLARIN TANITILMASINA KATKILARI.....674
Genç Osman GEÇER

CENGİZ DAĞCI ESERLERİNDE KIRIMTATAR MİLLİ KİMLİK SEMBÖLÜ 685
Ahtem CELİLOV

MEDITERRANEAN DIARY OF SIR HARRY CHARLES LUKE 691
Gökhan EŞEL

TURKEY KIN-STATE POLICIES IN THE BALKANS AND THE MUSLIM COMMUNITY IN DOBRUJA (ROMANIA) 697
Adriana CUPCEA

ROMANYA'DAN TÜRKİYE'YE GÖÇLERİN SİYASİ BOYUTU (1918-1940) 699
Metin ÖMER

TÜRKİYE'DE VE BOSNA HERSEK'TE ORTAK BİR GELENEK: ODA AÇMA VE TEL HELVA ÇEKME 703
Nedim BAKIRCI

HRİSTİYAN TÜRKLER ARASINDA ANTİ-HIRİSTİYAN BİR RİTÜEL: KANLI KURBAN 711
Mustafa ÜNAL

KALKANDELENLİ BİLİM ADAMI: PROF. DR. NİHAT KEKLİK'İN HİKMET BİNASI TEORİSİ VE AKILLAR NAZARYESİ (TEORİSİ) HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ 720
Kazım YILDIRIM

LANGUAGE STANDARDIZATION, LANGUAGE CHANGE AND THE LINGUISTIC MARKETPLACE IN THE BALKANS 726
Costin-Valentin OANCEA

UKRAYNA KRİZİ SONRASINDA KIRIM'IN RUSYA TARAFINDAN İŞGALİ VE SONUÇLARI 728
S. Rıdvan KARLUK

LIVING IN TWO WORLDS? ASPECTS REGARDING THE MUSLIM COMMUNITY (TATARS AND TURKS) IN ROMANIA UNDER COMMUNIST TIME 749
Emanuel PLOPEANU

LITHUANIAN TATARS YESTERDAY AND TODAY 751
Adas JAKUBAUSKAS

ABOUT BOOK "LITHUANIAN TATARS IN HISTORY AND CULTURE" 757
Rozalija JAKUABASKIENE

'HUN' NE DEMEK İDİ? BİR ROMALININ NAZARINDA HUN ETNONİMİ 760
Abdullah ÜSTÜN

BACK (IN) TO THE BALKANS: SPACE, TIME AND IDENTITY IN JEFFREY EUGENIDES' MIDDLESEX 763
Lucia OPREANU

IN GOOD TIMES AND BAD: THE CASE OF ROMANIA'S UNWAVERING SUPPORT FOR THE EU 768
Mihaela IVANESCU

VERGİ AHKLAKI ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI

Haşim Akça

İlter Ünlükaptan

Volkan Yurdadoğ

ÖZET

Vergi ahlakı maliye bilim dalında daha önce sadece iktisadi açıdan ele alınarak yapılan analizlere farklı bakış açısı getiren maliye bilim dalının sosyolojik yönünü öne çıkaran bir çalışmadır. Bireylerin herhangi zorlama veya baskıya maruz kalmaksızın tamamen kendi istekleriyle gönüllü olarak ortaya çıkan içsel motivasyon unsuru vergi ahlakı olarak tanımlanmaktadır. Vergi bir taraftan devletin kamu hizmetlerini sunabilmek için ihtiyaç duyduğu gelir nedeniyle artırmak istediği, diğer taraftan bireylerin gelirlerinde azaltma yarattığı için de bireylerin tepki gösterdiği bir maliye politikası aracıdır. Bu açıdan bakıldığında devlet gelirlerinde sürekliliği sağlamak ve kamu hizmetlerinde kesintinin olmaması için gelirlerini artırmak isterken bireyler de daha az vergi ödeme yollarındaki araştırmalarını sürdürmektedirler. Bireylerin vergilerini gönüllü olarak ödemeleri konusunda en önemli motivasyon şüphesiz ki, vergi ahlakıdır.

Anahtar Kelimeler: Vergi Ahlakı, Vergi Uyumu, Vergi Kaçırma

ABSTRACT

Tax ethics is a study that emphasizes the social aspect of public finance which brings different points of view to the analyzes made by taking economic aspects before in the field of public finance. Tax morale, can be defined as people's positive attitudes concerning tax payments. Tax morale is defined as the people's intrinsic motivation component appearing voluntarily on their own initiative without any enforcement and pressure. Tax is a fiscal policy instrument as the government needs to increase government revenues with taxation, besides tax causes consumers' reaction to taxation as it reduces their purchasing power.In this respect, governments want to increase their revenues to assure continuity of their revenues and eliminate the possibility of interruptions in public services while the taxpayers are going to seek for ways to pay less taxes. The substantial motivation of the taxpayers to pay their taxes voluntarily is, without any doubt, tax morale.

Keywords: Tax Morale, Tax Compliance, Tax Evasion

GİRİŞ

İnsanların bir arada yaşamaya başlamaları ile birlikte ortaya çıkan kolektif ihtiyaçların karşılanması amacıyla oluşturulan bir örgütlenme olarak tanımlanabilen devletin tarihi süreç içerisinde geçirdiği aşamalar incelendiğinde, ilk zamanlarda site devletleri şeklinde uygulaması görülen ve ilerleyen süreçte gittikçe büyüyen devletler için kamu gelirleri genellikle tarımsal üretime dayanmaktaydı.

Verginin tarihi gelişimi incelendiğinde ilk çağlara kadar uzanan bir yapı ortaya çıkar. İlkçağlarda Eski Mısır'da firavunların özellikle piramitlerin yapımında halktan topladıkları ayni vergiler ve yine sarayın ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla toplanan vergilere rastlamak mümkündür. Bu vergiler vergi toplamakla görevli kimseler aracılığıyla toplanmaktaydı (Schmölders, 1976). Ancak Sanayi devrimi ve beraberinde yaşanan ekonomik gelişmeyle birlikte kırsal kesimden kentlere yapılan göçler ve diğer etkenler tarımsal üretimin gerilemesine neden olmuştur. Bu süreçte vergi kamu gelirleri içerisinde diğer gelirlere göre ön plana çıkmış ve sürekli bir kamu geliri niteliği kazanmıştır.

Literatür İncelemesi

Vergi ahlakı ile ilgili literatür incelendiğinde özellikle yurtdışında oldukça fazla çalışma olduğu görülebilir. Bu konu ile ilgili olarak yapıl çalışmalara göz atıldığında, ilk çalışmalar 1960'lı yıllara kadar uzanmaktadır. "Köln Vergi Psikolojisi Okulu" olarak bilinen ve Schmölders ve etrafındaki bilim adamlarının öncülüğünde yapılan çalışmalarda vergi ahlakına ilişkin çeşitli sonuçlar ortaya konmuştur. Sübjektif vergi yükünü vergi ahlakı düzeyinin göstergesi olarak kabul ettikleri çalışmada serbest meslek sahiplerinin ücretli çalışanlara göre daha düşük vergi ahlakına sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır (Togler 2003a).

Allingham ve Sandmo (1972) tarafından yapılan çalışmada bireylerin vergiye karşı tepkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Allingham ve Sandmo yaptıkları çalışmada beklenen fayda modeli ve olasılık teorisi olmak üzere farklı açılardan analiz yapmışlardır

Alm ve McClellan (2012) yaptıkları çalışmada vergi ahlakı ve vergi uyumunu firma perspektifinden incelemişlerdir. Çalışmada 34 ülkeden 8 binden fazla firmaya ait 8 yıllık veriler kullanılmıştır.

Slemrod (2001; 2007) Vergilemeye Karşı Davranışsal Tepki isimli çalışmasında vergilerin çalışma ve boş zaman tercihleri ile ilgili olarak bireyleri nasıl etkilediğini ve vergilerdeki değişikliklerin iş gücü arzı ile vergiden kaçınma davranışlarındaki değişmeleri nasıl etkilediğini araştırmıştır.

Cummings v.d. (2006; 2009) yaptıkları çalışmada farklı ülkeler ve farklı kültürlere ait gözlemlenebilen farklılıkların vergi uyumu üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmada vergi idaresinin yapısının bireylerin davranışları üzerinde etkili olduğunu belirlemişlerdir.

Filippin, Fiorio ve Viviano 2013 yılında yayınlanan çalışmalarında İtalyan hane halkı üzerine bir araştırma yapmışlardır. Yaptıkları araştırmada vergi ahlakı ile vergi uygulaması arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Vergi ahlakının oluşumunda kültürel bileşenlerin etkilerinin araştırıldığı çalışmada, Avrupa Sosyal Araştırma verileri kullanılmıştır. Göçmenler üzerine yapılan bu araştırma sonucunda kültürün vergi ahlakı üzerinde önemli bir belirleyici unsur olduğu sonucu elde edilmiştir (Kountouris ve Remoundou, 2013).

Vergi ahlakının belirleyicilerinin bulunması ile birlikte vergi kaçırmaya karşı daha iyi mücadele edilebileceğini belirterek başladıkları çalışmada Doerrenberg ve Peichl (2010) daha önce yapılmamış bir yöntemi uygulamışlardır.

Güth ve Sausgruber (2004) kamusal malları finanse etmek için vergi mükelleflerinin iki vergi rejiminden hangisini seçecekleri ile ilgili yaptıkları araştırmada, ücret gelirleri üzerinden vergi alınmasının en iyi vergi rejimi olduğunu ancak bu vergi rejimini uygulamanın oldukça zor olduğunu belirtmişlerdir. İkinci en iyi alternatif olarak spesifik gelir vergisi rejimini belirlemişlerdir. Spesifik gelir vergisinden kaçınılamayacağını ancak, verginin optimal tüketim tercihlerini bozucu etki yaratacağını belirlemişlerdir.

Méder v.d. (2012) tarafından yapılan çalışmada, düz oranlı vergilerin sadece kamusal malların finansmanında kullanıldığı yerlerde aile düzeyinde vergi kaçırma modellerini araştırılmıştır. Aynı gelire sahip çalışanlar gelirlerinin ne kadarını bildireceklerine karar verirler. Bireysel fayda özel tüketim ve ahlaki faydanın toplamından oluşmaktadır.

Russo yapmış olduğu çalışmada İtalya için vergi ahlakı ile sosyal sermaye, politik katılım ve göç arasında pozitif bir ilişki bulunurken aynı zamanda kamu hizmetlerinden memnuniyetsizlik ve işsizlikle vergi ahlakı arasında negatif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Russo, 2013).

Portekiz'le ilgili olarak yapılan araştırmada, mesleki statü, gelir düzeyi, siyasi sitem, bireysel tatmin, diğer mükelleflerin dürüstlüğü ve Portekiz'e olan aidiyet duygusunun vergi ahlakı üzerinde çok önemli etkiye sahip olduğu belirlenmiştir (Sá v.d. 2014).

Vergi ahlakını vergi kaçırma davranışlarının üzerine gidilmesini belirleyici bir faktör olarak nitelendiren Lisi (2015), optimal vergi politikalarının vergi mükellefleri dikkate alındığında değişiklik göstereceğini belirtmiştir. Dürüst vergi mükellefi açısından bakıldığında optimal politikaların yüksek vergi cezaları olması gerektiğini ileri sürmüştür.

Sonuç

Vergi ahlakı vergi politikalarının belirlenmesinde çok önemli bir işleve sahiptir. Adam Smith'in bugün bile geçerliliğini koruyan vergileme ilkeleri çerçevesinde mükelleflere en az rahatsızlık verecek düzeyde ve devlet için en az maliyetle verginin toplanması gerekliliği vergi ahlakının öneminin anlaşılması için yeterlidir. Türkiye'de bu konu ile ilgili çalışmalar genellikle dar kapsamda ele alınmış bazen sektörel olarak bazen bölgesel olarak inceleme konusu yapılmıştır. Oysa vergi politikalarının şekillenmesinde bir bütün halinde ülke genelinde bir araştırma yapılarak optimal vergi politikalarının belirlenmesi gereklilik arzetmektedir. Türkiye'de vergi ahlakının belirleyicilerinin nelerden oluştuğu ve vergi kaçırma güdülerinden bireylerin nasıl uzaklaştırılabileceği kapsamlı bir araştırma ile mümkün olabilecektir. Böyle bir çalışma sürekli olarak izlenen açık bütçe politikaları ile ortaya çıkan bütçe açıklarının da azaltılmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Allingham, M.G. ve Sandmo, A. 1972. "Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis", Journal of Public Economics, Nov., Vol. 1, ss:323-338.

Alm, J. ve McClellan, C. 2012 "Tax Morale and Tax Compliance from the Firm's Perspective", Kyklos, Vol. 65 (1), February, ss: 1–17.

Cummings, R. G., Martinez-Vazquez, J., McKee, M. ve Torgler, B. 2006. "Effects of Tax Morale on Tax Compliance: Experimental and Survey Evidence", Working Paper Series, Berkeley Program in Law and Economics.

Cummings, R.G., Martinez-Vazquez, J., Mckee, M. ve Torgler B. 2009. "Tax Morale Affects Tax Compliance: Evidence from Surveys and an Artefactual Field Experiment", Journal of Economic Behavior & Organization, Vol. 70(3), ss: 447-457.

Doerrenberg, P. ve Peichl, A. 2010. "Progressive Taxation and Tax Morale", IZA Discussion Paper, DP No. 5378.

Filippin, A., Fiorio, C.V., ve Viviano, E. 2013 "The effect of tax enforcement on tax morale", European Journal of Political Economy, Vol. 32, ss: 320–331.

Guth, W. ve Sausgruber R. 2004. "Tax Morale and Optimal Taxation", CESifo Working Paper Series, No. 1284, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=608941, Erişim Tarihi: 05.04.2015.

Kountouris, Y. ve Remoundou, K. 2013 "Is There a Cultural Component in Tax Morale? Evidence From Immigrants in Europe", Journal of Economic Behavior & Organization, Vol. 96, November, ss: 104–119.

Lago-Peñas, I. ve Lago-Peñas, S. 2008. "The Determinants of Tax Morale in Comparative Perspective: Evidence from a Multilevel Analysis", Instituto de Estudios Fiscales Working Paper, No. 2/2008.

Lisi, G. 2015. "Tax Morale, Tax Compliance and The Optimal Tax Policy", Economic Analysis and Policy, Vol. 45, March, ss: 27–32.

Luttmer, E.F.P., ve Singhal, M. 2014. "Tax Morale" NBER Working Papers, 20458, http://www.nber.org/papers/w20458, Erişim Tarihi: 20.12.2014.

Méder, Z. Z., Simonovits, A. ve Vincze, J. 2012. "Tax Morale and Tax Evasion: Social Preferences and Bounded Rationality", Economic Analysis and Policy, Vol. 42(2), September, ss: 257–272.

Russo, F. F. 2013. "Tax Morale and Tax Evasion Reports", Economics Letters, Vol. 121, ss: 110–114.

Sá, C., Martins, A. ve Gomes, C. 2014. "Tax morale, Occupation and Income Level: An Analysis of Portuguese Taxpayers", Journal of Economics Business and Management, Vol. 2(2), May, ss:112-116.

Schmolders, G. 1976. "Genel Vergi Teorisi" (Çev. Salih Turhan), İstanbul: Fakülteler Matbaası.

Slemrod, J. 2001 "A General Model of the Behavioral Response to Taxation", International Tax and Public Finance, Vol.8, ss:119–128.

Slemrod, J. 2007. "Cheating Ourselves: The Economics of Tax Evasion", Journal of Economic Perspectives, Volume 21(1), Winter, ss: 25–48

Torgler, B. 2003a. "Tax Morale: Theory And Empırıcal Analysıs Of Tax Complıance", Dıssertatıon der Universität Basel zur Erlangung der Würde eines Doktors der Staatswissenschaften.

Torgler, B. 2005a. "Tax Morale and Direct Democracy", European Journal of Political Economy, Vol. 21(2), ss: 525-531.

Torgler, B. 2005b. "Tax Morale in Latin America", Public Choice, Vol. 122(1), January, ss: 133-157.